

Agrárpiaci Jelentések
GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona és Ipari Növények
XV. évfolyam, 11. szám, 2012

Megjelenik kéthetente
2012. június 19.

Felelős szerkesztő
Dr. Stummer Ildikó

Szerzők
Dr. Tikász Ildikó Edit
tikasz.ildiko.edit@aki.gov.hu
Keresztessyné Mohr Katalin
kmohr@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-6093
Fax: (+36 1) 217-8111
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi; Élőállat és Hús; Zöldség, Gyümölcs és Bor; Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
GABONAPIACI JELENTÉS.....	4
Agrárpolitikai Hírek.....	5
A gabonafélék termelői ára.....	6
A gabonafélék jegyzése.....	7
Nemzetközi piaci információk.....	11
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	12
Az olajos magvak és termékeinek jegyzése.....	14
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	19
Agrárpolitikai Hírek.....	22

ÖSSZEFOGLALÓ

Az *USDA* júniusi előrejelzésében a világ 2012/2013. gazdasági évi búzatermését 672 millió tonnára teszi, 5,5 millióval kevesebbre, mint egy hónappal korábban, a kukoricatermést pedig 950 millió tonnára, 4,5 millióval többre, mint májusban.

Magyarországon, a megyei Kormányhivatalok Földművelésügyi Igazgatóságai júniusi termésbecslése szerint 2012-ben 1,1 millió hektárról takaríthatnak be őszi búzát (durummal) mintegy 4,25 millió tonna mennyiségben.

Az *Oil World* a napraforgómag globális termését a 2012/2013. gazdasági évre 39,1 millió tonnára, a repcemagét 61,2 millió tonnára, a szójababét pedig 274,2 millió tonnára jelzi.

Magyarországon a megyei Kormányhivatalok Földművelésügyi Igazgatóságainak előrejelzése szerint 2012-ben a repce betakarítható területe 163 ezer hektárra csökkenhet, a termésmennyiség pedig 351 ezer tonnára.

Az Európai Unió megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelvének 17. cikke alapján a biohajtóanyag-előállításnak és használatnak az üvegházhatású gázkibocsátást a fosszilis üzemanyagokhoz képest 2017-re 50 százalékkal, 2018-ra 60 százalékkal kell csökkenteni. Ez a bioüzemanyagok alapanyagát képező mezőgazdasági termékek iránti kereslet élénkülését eredményezi, ami hatással van a közvetlen- és közvetett földhasználat változásra.

GABONAPIACI JELENTÉS

Az *USDA* júniusi előrejelzésében a világ 2012/2013. gazdasági évi búzatermését 672 millió tonnára becsülte, 5,5 millióval kevesebbre, mint egy hónappal korábban. Ez az előző évi szezon kibocsátásától 22 millió tonnával marad el, a főbb exportőrök (EU, Oroszország, Törökország és az USA) termésnövekedése végett. Oroszország májusban jelzett búzatermését az elemzők most 3 millió tonnával csökkentették (53 millió tonnára) az őszi állományt károsító téli fagyok és a tavaszi szárazság következtében, az EU kibocsátását pedig 131 millió tonnára (-1 millió) a Németországban, Lengyelországban és Spanyolországban kieső vetésterületek miatt. Ezzel szemben a *Strategie Grains* 132 millió tonnára növelte (+1,8 millió) az EU-ra vonatkozó előző havi előrejelzését, amit a kiváló időjárási körülményekkel indokolt. Az *USDA* Törökországgal kapcsolatos májusi prognózisát 16,5 millió (-1 millió), az Egyesült Államokét pedig 60,8 millió (-300 ezer) tonnára redukálta.

Az elemzők szerint Ausztrália 2012/2013. évi búzatermése 26 millió tonna lehet, 3,5 millióval kevesebb, mint a 2011/2012. évi szezonban. Ezzel szemben az Ausztrál Agrárgazdasági és Erőforrás-gazdálkodási Tudományok Hivatala (*ABARES*) a vetési munkálatokat akadályozó aszályra hivatkozva 24,1 millió tonnára (-1,6 millió) csökkentette márciusi előrejelzését, 18,3 százalékkal kevesebbre, mint egy évvel korábban. Továbbá a kontinens búzakisvételét 20,5 millió tonnára módosította (-500 ezer), ami 1,8 millió tonnával marad el az előző évi exportmennyiségtől.

Az *USDA* prognózisa szerint a búza 2012/2013. évi globális felhasználása 681,8 millió tonna lehet a takarmány- és élelmiszer célú felhasználás visszaesése miatt, 14 millió tonnával kevesebb, mint az előző gazdasági évben. A szakértők szerint a globális búzaexport 135,4 millió tonna lehet, 10,5 millió tonnával kevesebb, mint egy évvel korábban, a zárókészlet pedig 185,8 millió tonna, ami közel 10 millió tonnával múlja alul az előző szezonét.

Magyarországon, a megyei Kormányhivatalok Földművelésügyi Igazgatóságai júniusi termésbecslése szerint 2012-ben 1,1 millió hektárról takaríthatnak be őszi búzát (durummal) a gazdák, 10 százalékkal nagyobb területről, mint az elmúlt esztendőben. Ennek ellenére a várható termés 4,25 millió tonna lehet, csupán 2 százalékkal felülmúlva a tavalyit, ami a 7 százalékkal alacsonyabb hozamnak (3,9 tonna/hektár) köszönhető.

Az Egyesült Államokban, a júniusban kedvezőtlen forduló időjárás következtében sokan arra számítottak, hogy az *USDA* lefelé korigálja a 2012/2013. évi globális kukoricatermés májusi prognózisát. Ehelyett az elemzők 950 millió tonnára (+4,2 millió) emelték az előző havi becslésüket, 77 millió tonnával túlszárnyalva a 2011/2012. évi várakozásokat. További növekedésre számítanak ugyanis Kínában, az EU-ban és a fekete-tengeri országokban, míg az USA várható kibocsátásán nem változtattak, azt továbbra is 375,6 millió tonnára jelzik (61,5 millióval több, mint egy éve). Ezzel szemben a *Reuters* elemző részlege 346,6 millió tonnára teszi az USA 2012/2013. évi kukoricatermését, ami azért érdekes, mert a vállalat előrejelzései általában közelebb állnak a valósághoz, mint az *USDA* prognózisok. A kérdés azon fog eldőlni, hogy lesz-e elég eső júniusban, hogy helyreállítsa a szárazság miatt sérült termést.

Az Európai Unió kibocsátását a 2012/2013. évi szezonra az *USDA* 64,2 millió tonnára (+1,1 millió) emelte az előző havi jelentéséhez képest, elsősorban Magyarország megnövekedett vetésterülete és várható hozama miatt. Ez közel 500 ezer tonnával marad el az előző gazdasági év eredményétől. A *Strategie Grains* ugyanakkor 66 millió tonnára várja az EU kukoricatermését, főként Franciaország javuló terméskilátásai okán.

Az *USDA* jelentése szerint a globális kukoricaexport várhatóan 103,5 millió tonna lesz a 2012/2013. gazdasági évben, ami 6,8 millió tonnával haladja meg az elmúlt évi kivitelét. A termény globális felhasználása 923 millió tonna, a zárókészlet pedig 155,7 millió tonna lehet, ami ha realizálódik, az előző évek készletproblémái megoldódhatnak.

Az elmúlt hetekben a világpiacon az USA kukoricaövé sújtó száraz és meleg időjárás hatására a befektetők kockázati prémiumot kezdtek beépíteni a kukorica határidős ügyletekbe. Ennek hatására a chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a kukorica jegyzése emelkedett, front havi ára június 5-8 között 18 USD/tonnával 235 USD/tonnára nőtt. Majd a várt csapadék megérkezésével, valamint a kukoricakészletek bővüléséről hírt adó *USDA* prognózis megjelenésével az árfolyam 233 USD-ra mérséklődött. A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) is érzékelhető volt az időjárási hatás, ugyanis a kukorica legközelebbi lejáratra szóló jegyzése a június 5-i 5 euró/tonnás zuhanást követően 210 euró fölé került.

Chicagóban a búza jegyzése valamelyest követte a kukoricáét, júliusi szállításra vonatkozó ára június 5-7

között 10 USD-ral emelkedett, majd a makrogazdasági problémák, az Európai Unió pénzügyi válsága hatására közel 10 USD/tonnát esett, 226 USD/tonnára. Párizsban (*MATIF*) a búza front havi jegyzése június eleje óta stabilan tartotta a 208 euró/tonnás árat, amiből a *Strategie Grain* kedvező előrejelzése mozdította el 205 euró/tonnára.

A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) áruipiaci szekciójában a malmi búza valamennyi határidőre szóló jegyzése június eleje óta változatlan, front havi ára 55 ezer HUF/tonna. Ezzel szemben a takarmánykukorica jegyzései csökkenő tendenciát mutatnak, júliusi lejáratú ára 52,3 ezer HUF/tonna.

Agrárpolitikai Hírek

- A Magyar Fejlesztési Bank által működtetett Új Magyarország Agrárfejlesztési Hitelprogram 9,5 milliárd forinttal bővül, amiből termőföldet is lehet venni.

- A Vidékfejlesztési Minisztérium a Darányi Ignác terv keretein belül harmadszor is meghirdeti a fiatal mezőgazdasági termelők indulását segítő pályázatot, melyre július 16. és augusztus 16. között lehet pályázni.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat: A gabonafélék termelői ára származási hely^{a)} szerint

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2012. 23. hét	2012. 22. hét	2012. 23. hét / 2012. 22. hét százalék
Étkezési búza	tonna	-	2 114	-	2 703	13 439	20
	HUF/tonna	-	59 672	-	59 952	60 126	100
Takarmánybúza	tonna	-	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	6 152	3 158	-	10 090	15 838	64
	HUF/tonna	51 703	49 807	-	50 632	49 085	103
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-	-

^{a)} Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

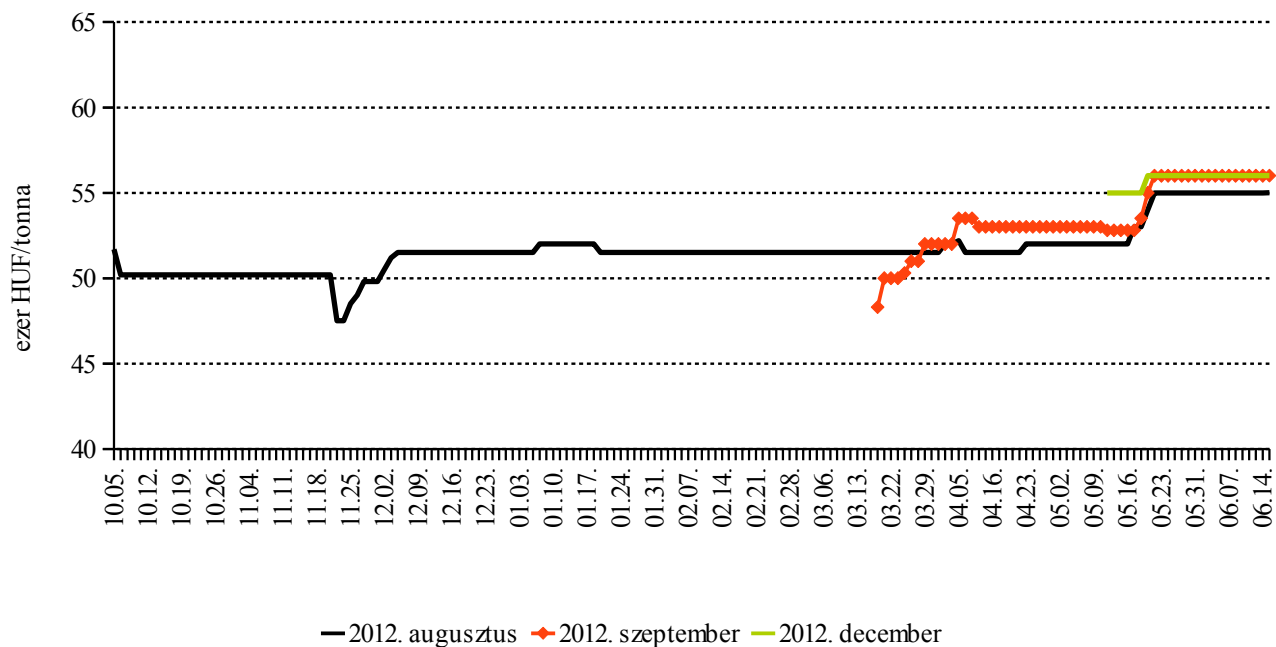
2. táblázat: A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2011. 23. hét	2012. 22. hét	2012.23. hét	2012. 23. hét / 2011. 23. hét százalék	2012. 23. hét / 2012. 22. hét százalék
Étkezési búza	tonna	1 789	13 439	2 703	151	20
	HUF/tonna	60 855	60 126	59 952	99	100
Takarmánybúza	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	2 665	15 838	10 090	379	64
	HUF/tonna	60 973	49 085	50 632	83	103
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

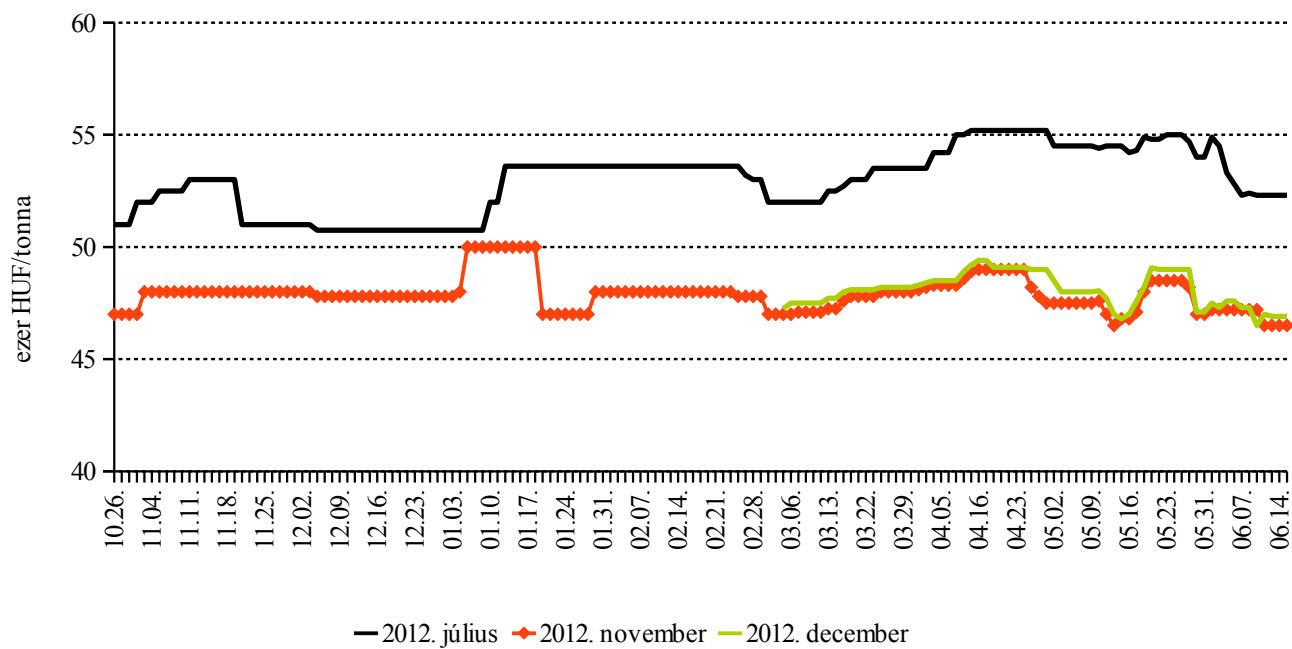
A gabonafélék jegyzése

1. ábra: A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

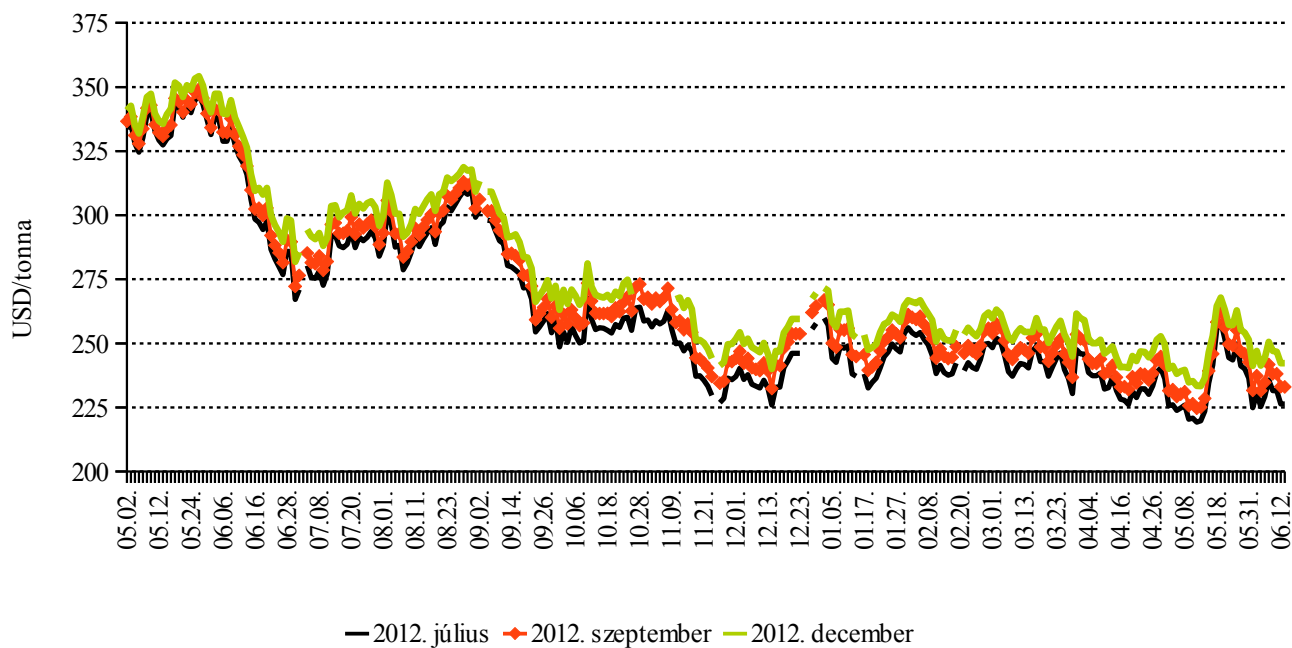
Forrás: BÉT

2. ábra: A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

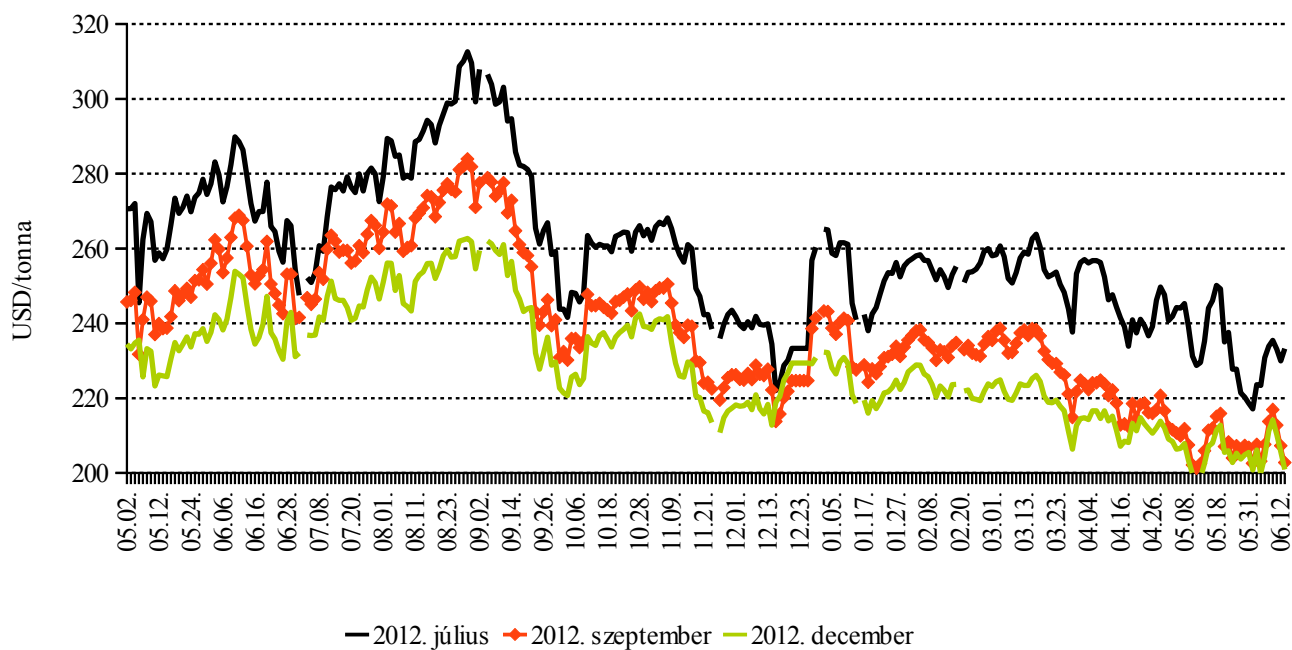
Forrás: BÉT

3. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

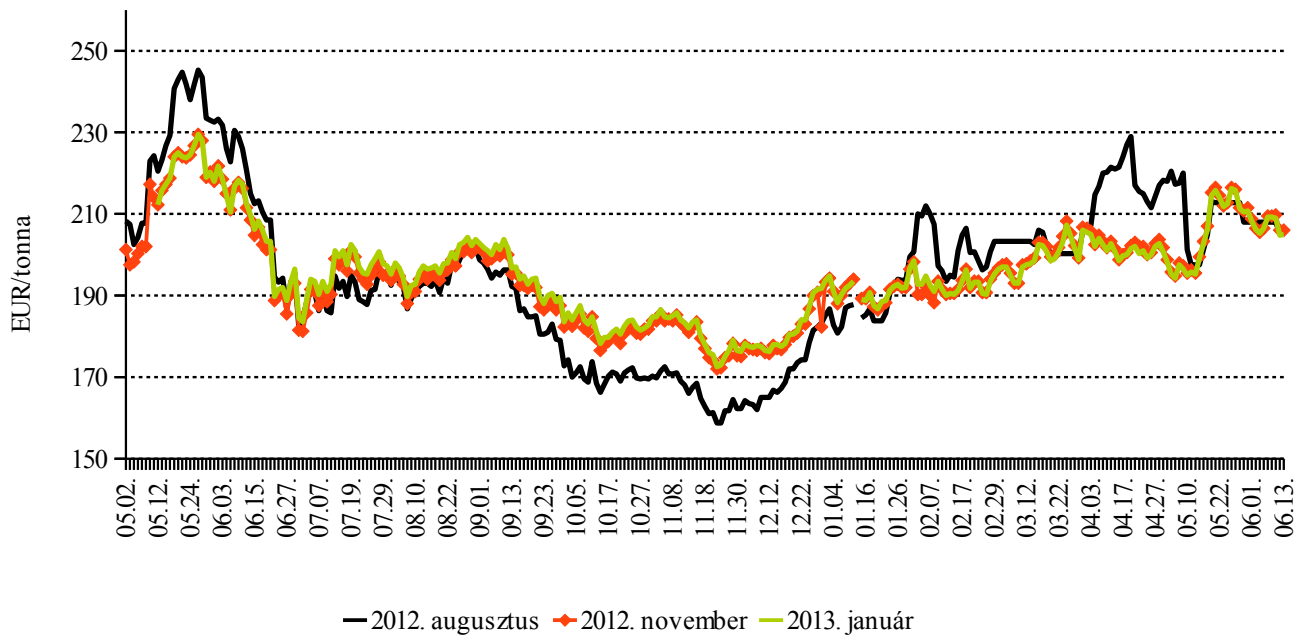
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

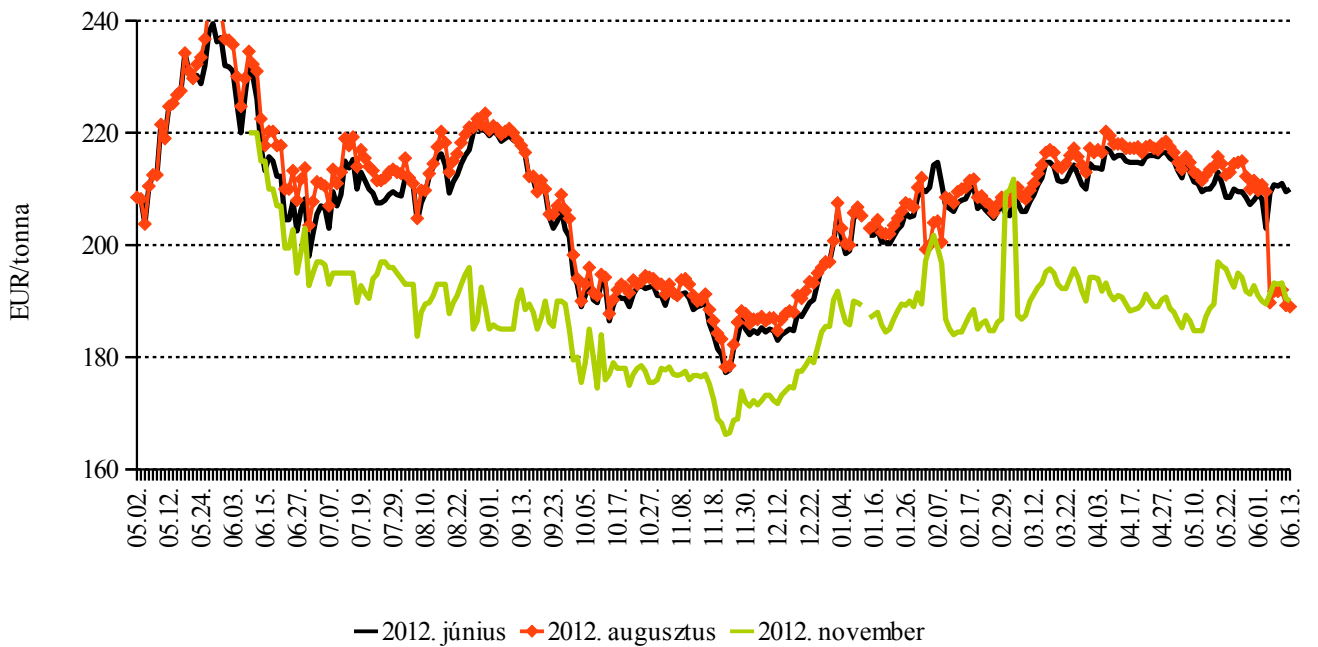
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

5. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

6. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

3. táblázat: A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2011. 23. hét	2012. 22. hét	2012.23. hét	2012. 23. hét / 2011. 23. hét százalék	2012. 23. hét / 2012. 22. hét százalék
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	443	394	515	116	131
	HUF/kg	97	80	79	82	100
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	1 217	987	978	80	99
	HUF/kg	100	80	80	80	100
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	716	427	486	68	114
	HUF/kg	110	89	91	83	102
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/kg	-	-	-	-	-
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	49	16	16	33	104
	HUF/kg	106	87	89	84	102
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	47	30	38	81	129
	HUF/kg	118	93	94	79	101
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	422	344	437	104	127
	HUF/kg	94	78	77	82	100
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	542	431	420	77	97
	HUF/kg	98	79	79	81	100
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	144	116	-	-	-
	HUF/kg	105	86	-	-	-
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	165	29	76	46	260
	HUF/kg	109	90	89	82	99
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	43	22	29	66	130
	HUF/kg	120	101	100	84	100

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	2012. március	2012. április	2012. május
Finomliszt BL 55	204	207	209
Fehér kenyér	267	268	273
Félbarna kenyér	265	263	263
Étkezési búzadara AD	214	214	213

Forrás: AKI PÁIR

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2012. június 13.)

5. táblázat: **Búza**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago (őszi lágy búza)		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2012. augusztus	205,25	60 963	2012. július	226,32	53 674
2012. november	206,00	61 186	2012. szeptember	233,01	55 261
2013. január	205,00	60 889	2012. december	242,26	57 454
2013. március	205,25	60 963	2013. március	249,91	59 269
2013. május	207,00	61 483	2013. május	254,02	60 243
2013. november	202,50	60 147	2013. július	257,33	61 028

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

6. táblázat: **Kukorica**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2012. június	210,00	62 374	2012. július	233,23	55 313
2012. augusztus	189,00	56 137	2012. szeptember	202,76	48 087
2012. november	190,00	56 434	2012. december	200,94	47 655
2013. január	191,00	56 731	2013. március	205,67	48 777
2013. március	195,00	57 919	2013. május	208,74	49 505
2013. június	230,00	68 315	2013. július	211,57	50 176

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

7. táblázat: **Repce**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	EUR/tonna	HUF/tonna
2012. augusztus	465	138 189
2012. november	465	138 114
2013. február	462	137 223
2013. május	458	136 035
2013. augusztus	436	129 501
2013. november	434	128 758

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

Az *Oil World* legfrissebb, éves kiadványában megjelentette a 2012/2013. gazdasági évre vonatkozó termésbecslését, melyben a 10 fő olajnövény (szójabab, gyapot, földimogyoró, napraforgómag, repcemag, szezám-mag, pálmamag, kopra, lenmag, ricinusmag) globális kibocsátását 472 millió tonnára teszi, ami 38,4 millió tonnával haladja meg az előző szezon eredményét. Ennek oka, hogy az időjárási feltételek és az átlaghozamok javulását várják a főbb olajnövénytermő területeken (USA, Argentína, Brazília, India, Indonézia és Malajzia).

Az elemzők a napraforgómag globális termését a 2012/2013. gazdasági évre 39,1 millió tonnára becsülik, ami közel azonos az előző szezon eredményével (38,9 millió tonna). A prognózisukat arra alapozzák, hogy az északi félteke termelői tovább növelték a napraforgó vetésterületét, 200-300 ezer hektárral az EU-ban, 300 ezer hektárral a fekete-tengeri régióban, 100 ezer hektárral az USA-ban és várhatóan Argentínában is 100 ezer hektárral növelik őszele. Ukrajna lehet a 2012/2013. évi szezon elsősorú napraforgómag-termelője, a tavalyival egyező 9,2 millió tonnás várható kibocsátásával. Ezen kívül csökkenésre lehet számítani Oroszországban (-12 százalék), növekedésre pedig Argentínában (+19 százalék) és az EU-ban (+1 százalék). Mindez lehetővé teszi, hogy a globális feldolgozás 35,6 millió tonnára emelkedjen (+400-500 ezer), ami viszont a zárókészletek 4 százalékos csökkenését vonja maga után (2,35 millió tonna).

Az elemzők szerint a világ napraforgóolaj előállítására 14,7 millió tonna lehet a 2012/2013. gazdasági évben, ami 70 ezer tonnával több, mint egy évvel korábban. Növekedés várható Argentínában (+12 százalék), Ukrajnában (+6 százalék), Törökországban (+4 százalék) és az EU-ban (+2 százalék), míg Oroszországban csökkenésre (-7 százalék) lehet számítani. Ukrajna vezető információszolgáltató vállalata, a *ProAgro* Ukrajna napraforgóolaj kibocsátását 2012-ben 3,8 millió tonnára jelzi, ami 1 százalékkal nagyobb, mint 2011-ben. Hasonló mértékben növekedhet Ukrajna olajexportja a 2012/2013. gazdasági évben 3,25 millió tonnára.

Az *Oil World* a repcemag globális termését 61,2 millió tonnára becsüli a 2012/2013. évi szezonra, ami közel 2 millió tonnával több, mint tavaly. Az elmúlt évihez képest 18 millió tonnára csökkenhet a kibocsátás az EU-ban (-1 millió) és 0,9 millió tonnára Ukrajnában (-400 ezer). Ezzel szemben Kanadában 15,8 millió (+1,3 mil-

lió), Ausztráliában 3,35 millió (+250 ezer), az USA-ban pedig 1 millió (+300 ezer) tonnára nőhet a betakarítható repcemag mennyisége. A *Reuters* legfrissebb hírei szerint Kanada fő repcetermő vidékét érintő heves esőzések lelassították a vetési munkálatokat, ezért a tervezett vetésterület 7 százalékos csökkenését valószínűsítik.

Magyarországon a megyei Kormányhivatalok Földművelésügyi Igazgatóságainak becslése szerint 2012-ben a repce betakarítható területe a tavaszi fagyárok okozta pusztulás miatt 163 ezer hektárra csökkenhet (az egy évvel korábbi terület 70 százaléka), a termés mennyiség pedig 351 ezer tonnára, az előző évi kibocsátás 66 százaléka eshet vissza.

Az *Oil World* elemzői szerint a 2012/2013. gazdasági évben a globális szójababtermést nagymértékben befolyásolhatja a dél-amerikai szójaültetvények kiterjedése és azok terméseredménye. Észak-Amerikában korlátozott lehetősége van a területi növekedésnek, így a kibocsátás itt a hozamtól függ. A szakértők a világ szójababtermő területeinek 4 millió hektáros bővülésére számítanak a 2012/2013. gazdasági évben, ami 107,4 millió hektár vetésterületet jelent. Braziliában 1,2 millió, Argentínában 1,7 millió, Indiában 750 ezer, az USA-ban pedig 500 ezer hektárral növekedhet a termőterület az előző évihez képest. Ezzel szemben Kínában további csökkenést várnak a kukorica és egyéb termények javára.

A globális szójababtermést 274,2 millió tonnára jelzik, vagyis 37,4 millió tonnával többre, mint az előző szezonban. A főbb termelő országok közül Kína kibocsátását 12,6 millió tonnára becsülik, közel 1 millió tonnával elmaradva az egy évvel korábbi eredménytől. Ezzel szemben a 2011/2012. évi szezonhoz viszonyítva az USA-ban 88,7 millió (+6 százalék), Braziliában 78 millió (+19 százalék), Argentínában 55 millió (+36 százalék), Indiában 11,3 millió (+7 százalék), Paraguayban 8,5 millió (+118 százalék) és Kanadában 4,5 millió (+6 százalék) tonnára növekedhet a termés. A szójabab globális feldolgozása a 2011/2012. gazdasági évihez képest 8 millió tonnával több, vagyis 233 millió tonna lehet, a zárókészlet pedig 62 millió tonna, azaz 7 millió tonnával több, mint egy évvel ezelőtt.

A szójabab és a repce világpiacon 2011/2012. évi szezonban új magaslatokra tört, de más terményről is elmondható, hogy felülmúlta az elmúlt öt év átlagát. Az olajnövény-szektorban az elmúlt évben uralkodó magas árak a termésveszteség (elsősorban szójabab) okozta

deficitet tükrözik. A befektetők long-pozícióinak likvidálása, az erős USD, valamint az átlagosnál gyorsabb vetési munkálatok az USA-ban 2012 májusában nagy nyomást gyakoroltak a főbb mezőgazdasági termékek áraira a határidős piacokon.

A 2012/2013. gazdasági év őszi időszakában az USA szójababtermése meghatározó lesz a nemzetközi kereskedelemben, ezért a szójabab, -olaj és -dara világpiaci ára idén különösen érzékenyen reagálhat az Egyesült Államok terméskilátásának bármilyen irányú változására. Amennyiben az USA kibocsátása az elvárt 5,5 millió tonnás növekedés alatt marad, annak nagyon komoly ár-felhajtó hatása lehet. Azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az elkövetkező hónapokban Kína importja hogyan alakul, mennyire tölti fel szójababkészleteit.

Ugyanis, ha Dél-Amerikában 2013-ban realizálódnak a prognosztizált hozamok, a korábban feltöltött készletek miatt viszont visszaesik a kínai felvásárlás, akkor a globális szójababkészletek helyreállhatnak, ami az árak mérséklődését vonhatja maga után.

A repce árának jövőbeli alakulását a fundamentális tényezők pozitív és negatív irányba is elmozdíthatják. Rekord termelési eredmény várható Kanadában és Ausztráliában, ugyanakkor az EU-ban és Ukrajnában kedvezőtlenek a kilátások. A 2011/2012. gazdasági év zárókészletének szűkülése felfelé nyomta az árfolyamot, ami a következő szezonra is kihat, minimális árcsökkenésre csak a szójababárak mérséklődésével lehet számítani. A repcemag világpiaci árának csökkenését a magas importigény (EU, Kína) szintén akadályozza.

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése

7. ábra: A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. ábra: A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

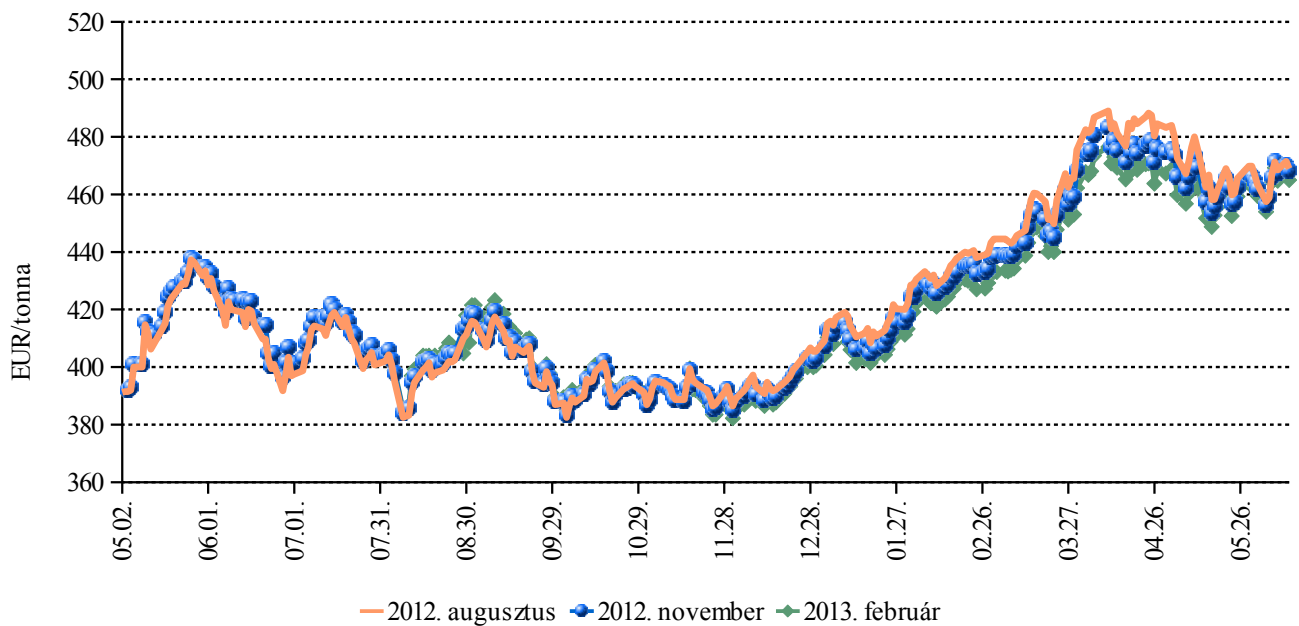
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. ábra: A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

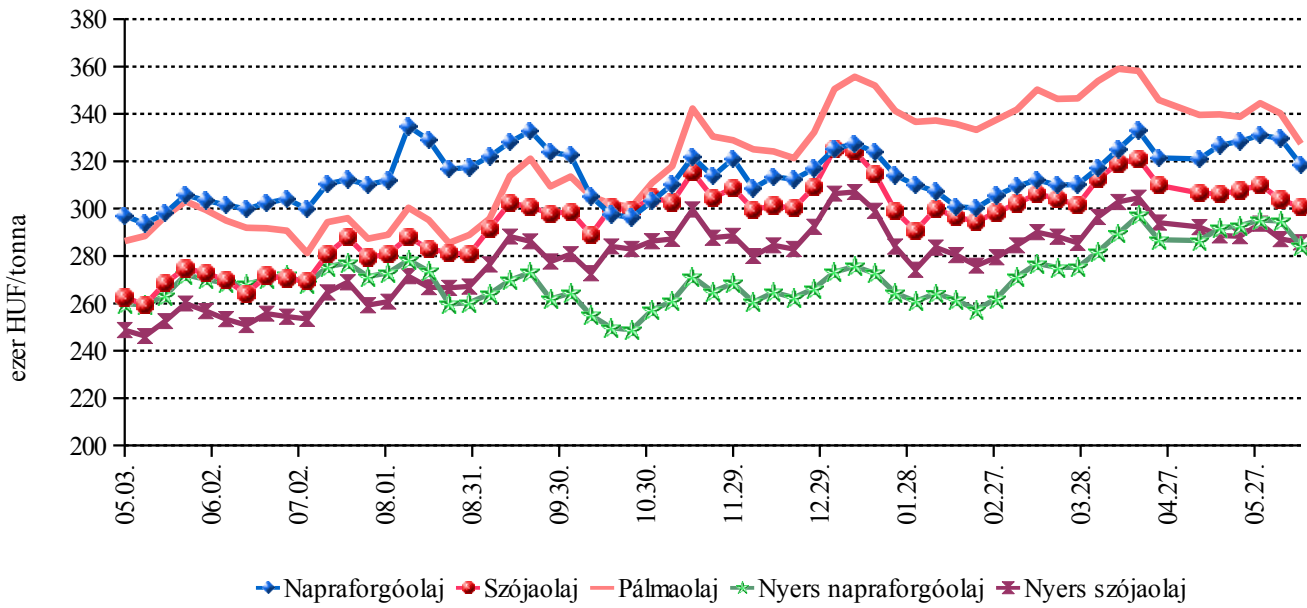
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

10. ábra: A repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

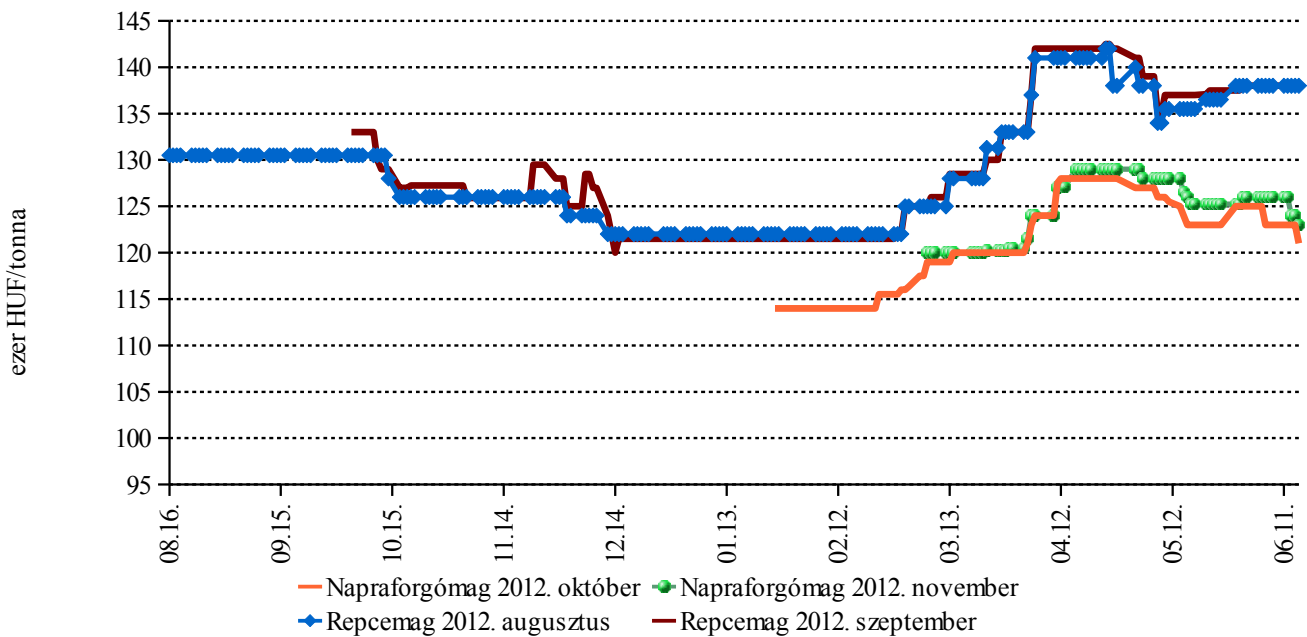
Forrás: MATIF

11. ábra: A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén

Forrás: Borsa di Milano

12. ábra: A napraforgó- és a repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

8. táblázat: A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozóinak értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2011. május	2012. április	2012. május	2012. május / 2011. május százalék	2012. május / 2012. április százalék
Ipari napraforgómag	tonna	17 374	36 894	22 318	128	60
	HUF/tonna	119 835	119 798	123 512	103	103
Repcemag	tonna	12 372	10 783	15 891	128	147
	HUF/tonna	111 525	141 114	143 850	129	102
Nyers napraforgóolaj	tonna	236	1 767	68	29	4
	HUF/tonna	212 549	297 629	292 330	138	98
Napraforgódara	tonna	8 656	14 568	11 592	134	80
	HUF/tonna	53 885	41 196	43 542	81	106
Nyers repceolaj	tonna	-	-	5 639	-	-
	HUF/tonna	-	-	297 501	-	-
Repcedara	tonna	-	5 687	6 910	-	122
	HUF/tonna	-	53 628	59 233	-	110

Forrás: AKI PÁIR

9. táblázat: A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	EU	Olaszország	Egyesült Államok	Magyarország
		Ártípus			
		FOB	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2012-05-29	-	295 193	-	-
	2012-06-05	-	294 765	-	300 959
	2012-06-12	-	284 330	-	-
Repcelaj	2012-05-29	-	-	-	-
	2012-06-05	-	-	-	-
	2012-06-12	-	-	-	-
Szójaolaj	2012-05-29	-	293 699	263 454	-
	2012-06-05	-	287 187	260 982	-
	2012-06-12	-	285 814	260 093	-

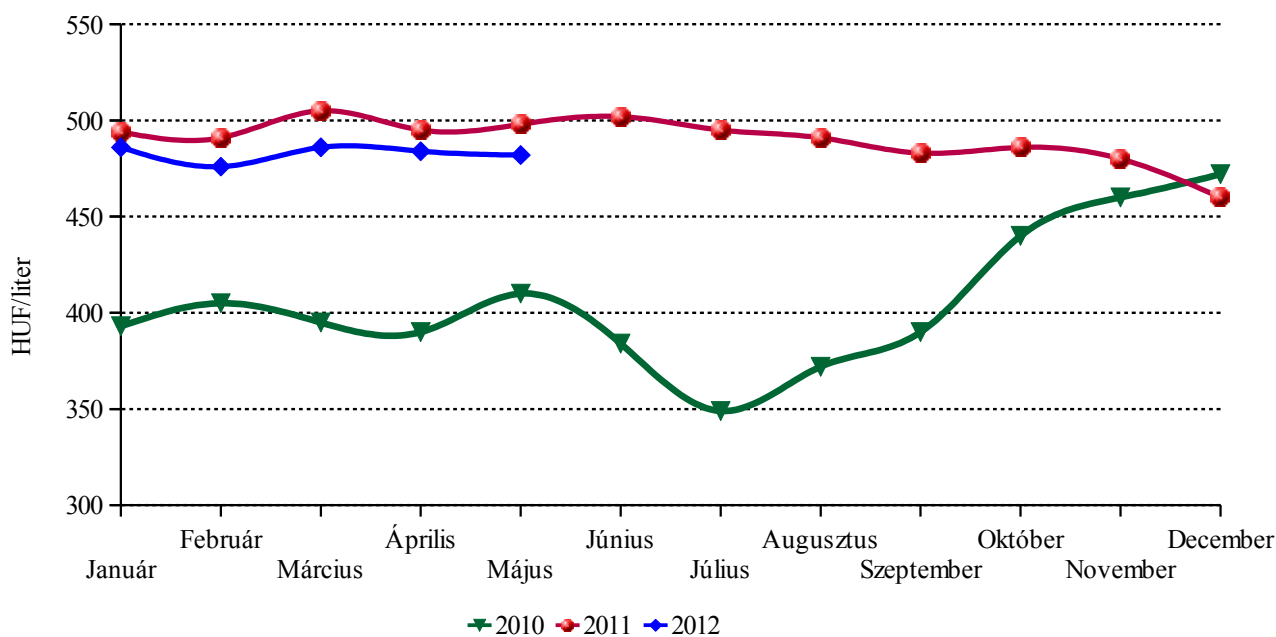
Forrás: AKI PÁIR, BLPW, Oil World

10. táblázat: Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

Termék	Időpont	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus			
		Heti tőzsdei átlagár	Hamburg CIF	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár
Napraforgómag	2012-05-29	-	-	-	-
	2012-06-05	-	-	183376	119 370
	2012-06-12	-	-	179655	-
Napraforgódara	2012-05-29	-	-	62 028	-
	2012-06-05	-	-	62 893	43 388
	2012-06-12	-	-	64 587	-
Repcemag	2012-05-29	140 422	-	136 760	-
	2012-06-05	139 047	-	136 395	135 761
	2012-06-12	139 270	-	133 628	-
Repcedara	2012-05-29	-	-	75 480	-
	2012-06-05	-	-	76 533	60 099
	2012-06-12	-	-	74 980	-

Forrás: AKI PÁIR, BLPW, MATIF, Oil World

13. ábra: A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

Az Európai Unió megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelvnek 17. cikke alapján a biohajtóanyag-előállításnak és használatnak az üvegházhatású gázkibocsátást a fosszilis üzemanyagokhoz képest 2017-re 50 százalékkal, 2018-ra 60 százalékkal kell csökkenteni. A benzin- és a dízel üzemanyagú járművekben a biohajtóanyag részarányát 10 százalékra kell emelni 2020-ra. Ez a következő években a bioüzemanyagok alapanyagát képező mezőgazdasági termékek iránti kereslet élénkülését eredményezheti. A többletermelést a mezőgazdasági terület, vagy a hozamok a növelésével lehet elérni. A biohajtóanyag alapanyagainak termelése hozta létre a „közvetlen földhasználat változás” (*dLUC = direct land use change*) és a „közvetett földhasználat változás” (*ILUC = indirect land use change*) fogalmakat.

A közvetlen földhasználat változás (*dLUC*) esetén a mezőgazdasági művelés alá vont területet közvetlenül a biohajtóanyag alapanyagának előállításához köthetően bővítik.

A közvetett földhasználat változás (*ILUC*) fogalmát Searchinger, a Princeton egyetem egyik kutatója vezette be 2008-ban. Az *ILUC* lényege, hogy a bioüzemanyagok termelése a földhasználat változását okozza akkor is közvetetten, ha a termelésükre használt terület korábban is mezőgazdasági terület volt. Ennek oka, hogy az élelmiszerláncból kiesett területet és az ott termelt terményt pótolni kell máshol, akár más kontinensen, így a földhasználat változásának máshol kell bekövetkeznie. A földhasználat változása jelentheti új területek (korábbi esőerdők, szavannák) termelésbe vonását, vagy a termelés intenzívebbé tételét a meglévő területeken, mindkettő nagymennyiségű szén felszabadításával, illetve széndioxid kibocsátásával járhat. Az *ILUC* számítására kidolgozott modellek ezeket a hatásokat próbálják felmérni és meghatározni milyen mértékben csökkentik ezek a hatások a bioüzemanyagok használata révén elért ÜHG megtakarítást. A környezetvédők aggodalmuknak adnak hangot, hogy a termelők a biohajtóanyagok alapanyagául szolgáló növények fokozott kereslete miatt erdőségeket égetnek fel, esetleg természeti értékeket tesznek tönkre. Az USA-ban, a *Berkeley* Egyetemen a kukorica, a cellulóz és a cukornád alapú bioetanol-előállítás vizsgálata során megállapították, hogy az ÜHG megtakarítási értéket ezen kedvezőtlen kísérő jelenségek miatt 10-15 százalékkal lefelé kell korrigálni.

Európában elsőként, Nagy-Britanniában a *Renewable Fuel Agency (RFA)* szakemberei foglalkoztak először az *ILUC* jelenséggel. A „*Gallagher* jelentés” néven közzétett vizsgálati eredményeik szerint csak ott helyénvaló a bioüzemanyagok alapanyagainak termelése, ahol a talaj degradálódott, vagy erősen szennyezett és a termelők is megtalálják a számításaikat.

A kutatások eredményei arra ösztönözték az Európai Bizottságot, hogy 2009-ben és 2010-ben megbízást adjon a közvetett földhasználat változás vizsgálatára, aminek hatásai a jövőben válnak érezhetővé, ezért ezeket modellezni kell.

A megbízás alapján az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja Technológiai Jövőkutató Intézete egy összehasonlító vizsgálatot végzett az „*AGLINK-COSIMO*” modellel. A szakértők feladata a Bizottság biohajtóanyag politikájának hatásvizsgálata volt. A modell azt feltételezi, hogy a 2020-ra kitűzött 10 százalékos biohajtóanyag bekeverés úgy érhető el, hogy 7 százalék lesz a hagyományos és 1,5 százalék a kétszeres értékkel elszámolható alapanyagból előállított 2. generációs bioüzemanyag. A búza és a kukorica továbbra is a bioetanol-előállítás legfontosabb alapanyagai maradnak, de várható, hogy egyre több cukorrépa kerül majd az üzemekbe. A cukorrépa alapú bioetanol-előállítás kizárólag az Unióban termelt alapanyagból történik majd. A magas előállítási költségek ellenére a cukorrépa előretörése azzal magyarázható, hogy területegységre vonatkoztatott bioetanol-kihozatala kedvező. Az egy hektáron megtermelt cukorrépából 4300 liter, búzából 1200 liter és kukoricából 2100 liter bioetanol állítható elő. A modell alapján a cukorrépa vetésterülete az évtized végére várhatóan 10,6 százalékkal nő. A kukorica esetében jelentéktelen, míg búza esetében 3 százalékos területnövekedésre számítanak 2020-ra, de regionális eltérések kialakulhatnak. Nagyobb területen vethetnek majd gabonaféléket Franciaországban, Spanyolországban, Olaszországban és Görögországban, míg Németországban, Romániában és Bulgáriában csökkenést prognosztizálnak. Elsősorban a hozamok növekedése miatt több kukorica és búza betakarítása várható, és a bioüzemanyag célú felhasználás részaránya folyamatosan emelkedik. A vizsgált időszak végén a kukorica alapú bioetanol-előállítás alapanyagigénye 28 százalékkal, a búza alapúé 10 százalékkal lehet több. Az egyéb gabona felhasználásában 2010-ben 2,7 százalék, 2020-ban már 8,6 százalék körül várják a bioüzemanyag részarányát. Az *AGLINK COSIMO* szak-

értői szerint a felhasználásban az ily módon keletkezett hiányt részben a bioetanol-előállítás melléktermékéből a DDGS-ből lehet pótolni. A búza esetében 2020-ban a

teljes felhasznált mennyiség 7,8 százaléka kerül bioetanol-üzemekbe (2010: 3,2 százalék)

11. táblázat: **Biohajtóanyagok alapanyagainak termelése és felhasználása az Európai Unióban**

	ezer tonna								
	Búza			Egyéb gabona			Növényolaj ^{a)}		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020	2010	2015	2020
Termelés	134 323	149 244	154 049	154 487	165 510	174 154	12 732	13 278	14 436
Nettó kereskedelem	6 996	15 628	13 530	1 372	-1 441	-116	-9 555	-17 242	-20 035
Felhasználás	126 875	132 910	140 354	156 018	165 896	174 339	22 303	30 523	34 479
Ebből biohajtóanyag	4 152	7 832	11 029	4 258	8 415	15 150	8 669	16 020	17 973
Biohajtóanyag részaránya a teljes felhasználásban (százalék)	3,20	5,80	7,80	2,70	5,07	8,60	38,8	52,48	52,12

^{a)} Növényolaj: valamennyi növényolaj

Forrás: AGLINK-COSIMO

A biodízel alapanyagát képező olajnövények esetében a modell 5,5 százalékos területbővüléssel számol, ami főleg az Unió keleti és északi országaiban valósul meg. A rendelkezésre álló növényolajok (import + az EU-ban előállított teljes mennyiség) 38,86 százaléka már jelenleg is a biodízel-előállító üzemekbe kerül, ez az évtized végére 52 százalékra emelkedik, miközben a növényolaj-import megkétszereződik. Jelenleg az EU-ban termelt növényolaj 65-70 százaléka kerül biohajtóanyag célú felhasználásra, de 2020-ban már a teljes mennyiség sem lesz elegendő, ezért várhatóan importtal kell kiegészíteni. A modell a harmadik generációs algaolaj elterjedésével nem számol.

Az Európai Bizottság előrejelzése csak kismértékben tér el az AGLINK-COSIMO modell eredményeitől. Eszerint az egyéb gabonafélék és a búza 2020-ra várható biohajtóanyag célú alkalmazásának részaránya a teljes felhasználható mennyiségben valamivel több (búza 8,4 százalék; az egyéb gabona 4,17 százalék, kukorica 10,9 százalék). A növényolajok esetében nincs eltérés a Bizottság és az AGLINK COSIMO modell között.

Az AGLINK COSIMO modell végső következtetése szerint a Bizottság által előírt bekeverési arány eléréséhez 2020-ban 2010-hez képest további 21 Mtoe biohajtóanyag igény lesz, ami a növénytermesztéshez szükséges terület teljes nagyságának globális szinten 5,2 millió hektárral történő növelését eredményezi, ennek várhatóan negyede lesz az EU területén. Az évtized végére a mezőgazdasági művelés alá vont terület elsősorban az urbanizáció miatt Európában csökken, de a rendelkezés-

re álló művelés alatt álló területen 2,2 százalékkal nő (gabonafélék, cukorrépa, olajnövény) a biohajtóanyagok részaránya.

Az AGLINK-COSIMO megállapítása szerint a biohajtóanyag bekeverés növekedése csak a növényolajok árára gyakorol hatást, más alapanyagok esetében a változás elhanyagolható mértékű lesz.

Az importból származó biohajtóanyag felhasználásának növekedésére 2015-ig számítanak (elérheti a teljes mennyiség 43 százalékát), ezt követően a második generációs üzemek beindulása miatt csökkenhet.

A Gallagher jelentés a várható importot másképp ítéli meg. Az RFA szakértőinek véleménye szerint az EU a 10 százalékos bekeverési arányt 2020-ban csak úgy tudja elérni, hogy a szükséges biohajtóanyagokat vagy azok alapanyagait 22-54 százalékban importálja. Ez azt jelenti, hogy azokban a harmadik országokban, amelyek az Unióba biohajtóanyagot, vagy annak alapanyagait szállítják, területük egy részén, ahol eddig élelmiszert vagy takarmányt termeltek az elkövetkező években biohajtóanyag alapanyagot állítanak majd elő, illetve eddig nem használt területeket vonnak művelés alá. Elsősorban Dél-Amerikában, Indonéziában, továbbá Afrikában évente hatalmas területeket vonnak úgy művelés alá, hogy azt erdőirtás előzi meg. Jelenleg Argentínában és Brazíliában környezetvédelmi kritériumok alapján övezetekbe sorolták a területeket. Norvégia és Indonézia szándéknyilatkozatot írt alá az erdőirtás megszüntetéséről.

A világ más részein, így a Független Államok Közösségében és Észak-Amerikában 1981-hez képest várhatóan csökken a művelés alá vont terület mérete, ami a kis mennyiségű kötött szénkészletekre, valamint az urbanizáció erősödésére utal.

Az *ILUC* hatást több kutatóintézet is vizsgálta.

Az Nemzetközi Élelmiszerpolitikai Intézet (*IFPRI*) *MIRAGE* nevű modelljének eredményei nagymértékben eltérnek az *AGLINK COSIMO* eredményétől. Ez a modell az Európai Unióban csak 8 Mtoe többlet biohajtóanyag kereslettel számol 2020-ban, valamint felhívja a figyelmet arra, hogy a pálmaolaj jelentősége nem fog csökkenni a felhasználásban, mert ez a legolcsóbb növényolaj.

Az *Ernst & Young* tanulmánya szerint a biohajtóanyag alapanyagainak előállítására a globális mezőgazdasági területeknek csak nagyon kis hányadát, 2 százalékát érinti, ami 36 millió hektárt jelent, ezért jelentősége elhanyagolható. (A globálisan rendelkezésre álló művelés alá vont terület 1527 millió hektár.)

Az Európai Környezetpolitikai Intézet (*IEEP*) arra a megállapításra jutott 2010-ben, hogy az Unió által előírt bioüzemanyag felhasználás miatt – az *ILUC* hatás következtében – 80,5-167 százalékkal nőhet a járulékos szén-dioxid kibocsátás, ezért a bioüzemanyagokra való átállás emissziós előnyeinek jelentős része eltűnik.

A kutatóintézetek modelljei közötti eltérést az alapanyagok különbözősége, a kereskedelmi szabályozások alkalmazásának, a második és harmadik generációs üzemanyagok fejlődésének, a feltételezett bioetanol/biodízel arány és a földhasználat változásából eredő átlagos ÜHG kibocsátás eltérő megítélése okozza. Az Európai Unióra vonatkozóan az *AGLINK COSIMO* modell a legkedvezőtlenebbnek a 25/75 bioetanol/biodízel felhasználási arányt tartja, ebben az esetben a földhasználat megváltozásából eredő többlet ÜHG kibocsátás 45 g/MJ, míg legelőnyösebb a 45/55 részarány, amikor a többlet 18 g/MJ.

A termelők, és a környezetvédők között heves vitát vált ki az *ILUC* hatás megítélése.

Több érdekelt, mint például az Európai Biodízel Tanács (*EBB*) támadja a szakértők állításait, arra hivatkozva, hogy nagyon sok bennük a feltételezés. Véleményük szerint a hajtóanyagok minőségét, az üvegházhatású gázok mennyiségének nyomon követését és mérséklését célzó 2009/30/EK, valamint a megújuló energia támogatásáról szóló 2009/28/EK Európai Parlament és Tanács irányelvek és az ezzel kapcsolatban bevezetett fenntarthatósági tanúsítványrendszer biztosítják már a környezetvédelem és ÜHG megtakarítás szempontjainak érvényesülését.

A COPA-COGECA óva inti a Bizottságot, hogy a modellek alapján jelentős következtéseket vonjon le.

A *Bundesverband der deutschen Bioethanolwirtschaft (BDBE)* véleménye szerint a földhasználat kérdését két oldalról lehet megközelíteni: a degradált földterületek javítása, az azokon beindult termelés mindenképpen hasznos, míg a szavannák, esőerdők irtását kerülni kell. Véleményük szerint a jelenleg bevezetett tanúsítványi rendszer biztosítja az indirekt földhasználat hatásának megszüntetését. Az Európai Bizottság foglalkozott a biohajtóanyag-termelés kockázataival, ennek alapján elismeri, hogy a földhasználat közvetett megváltoztatása (*ILUC*) befolyásolhatja az elérhető ÜHG csökkentés mértékét, ezért továbbra is figyelemmel kíséri az eseményeket és 2012-től két évente a jelentések alapján elemzést végez, amelyet benyújt az Európai Parlamentnek és Tanácsnak. Megvizsgálják a bioüzemanyagok támogatásához kapcsolódó fenntarthatósági hatásokat, szükség esetén bizonyos bioüzemanyagokra vonatkozóan további szabályokat vezetnek be, amit a gazdasági szereplőknek be kell tartaniuk ahhoz, hogy jogosultak legyenek a támogatásokra. Az intézkedésekkel azt kívánják elérni, hogy a jelentős szénkészletekkel rendelkező és a biológiai sokféleség szempontjából fontos területeken a bioüzemanyag-termelés elkerülhető legyen. Az intézkedések célja, hogy a termelők fenntarthatatlan bioüzemanyag-termelő beruházásokat ne hajtsanak végre.

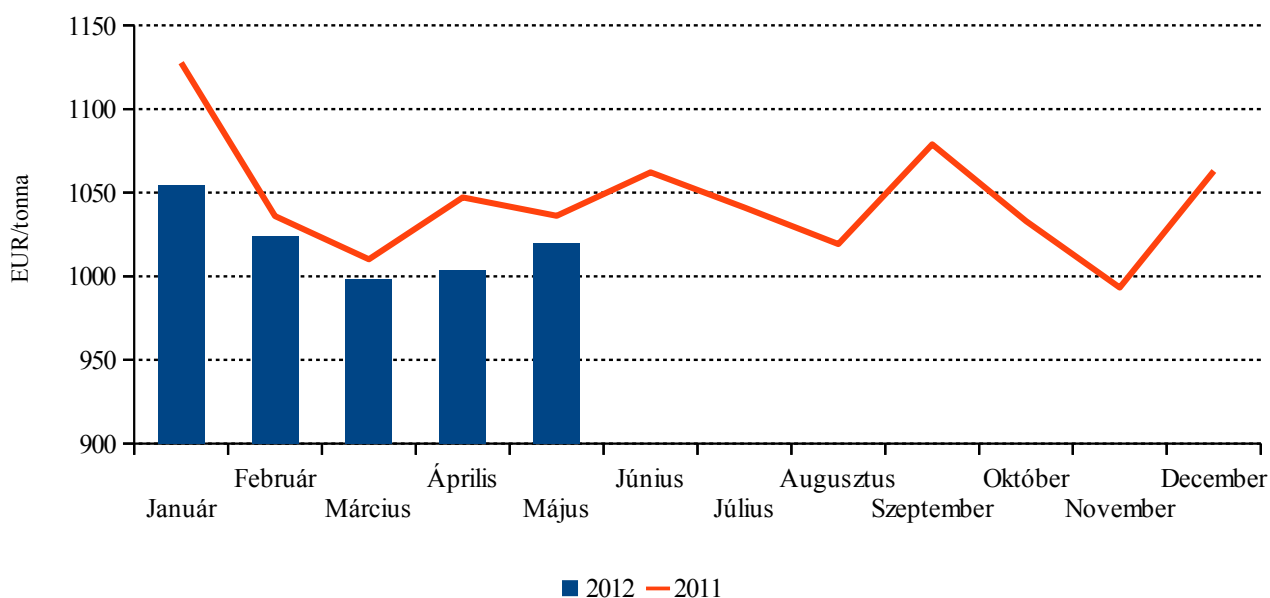
Agrárpolitikai Hírek

- Argentína ebben az évben havonta 0,5 százalékponttal növeli a biodízel bekeverési arányát a fosszilis üzemanyagba, a cél októberre a 10 százalék elérése.
- Spanyolország 2012-ben csak a belföldi, vagy az EU tagállamokból származó biodízelt ismeri el a nem-

zeti kvótában. Argentína panaszt tett az Európai Bizottságnál, hogy Spanyolország megsérti az új szabályozással a *WTO* szabályokat.

- A dunaföldvári bioetanol-üzemet követően Mohácson is bioetanolgyárat épített az ír érdekeltségű Pannonia Ethanol Mohács Zrt. A beruházás értéke kb. 48 milliárd forint, az üzem a jövő év végétől várhatóan évente 600 ezer tonna kukoricát dolgoz fel.

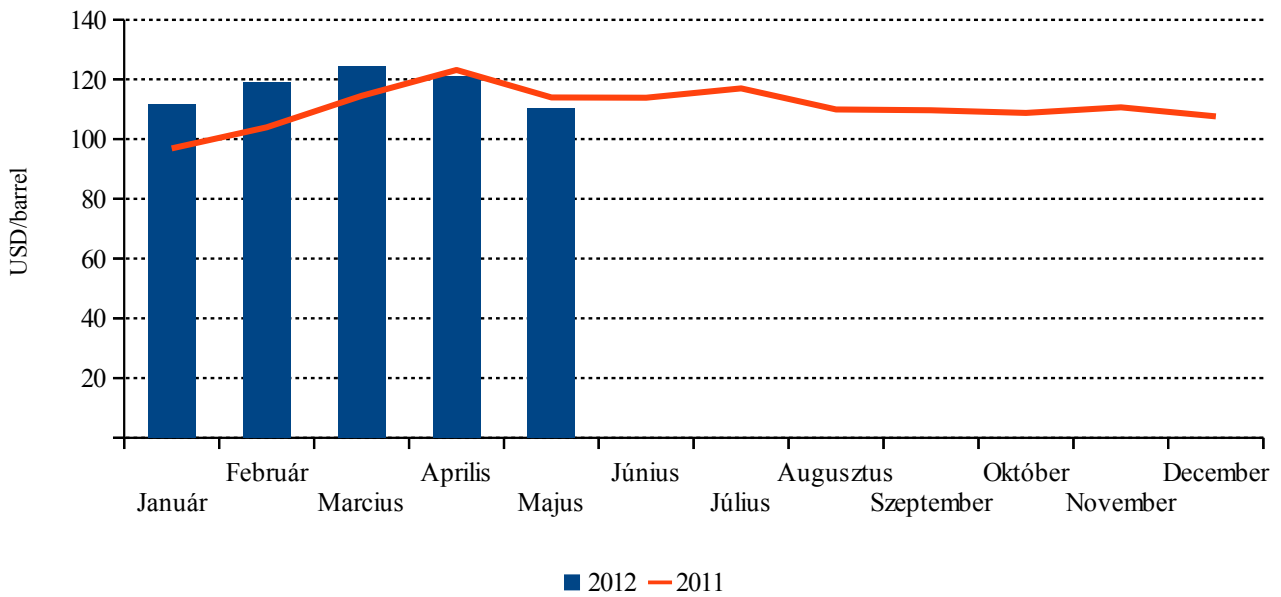
14. ábra: A repceolaj-metilészter ára

Megjegyzés: A nyugat-európai kikötőkben FOB (Free on board), az EN 14214-es szabványnak megfelelő, dermedéspont -10–12°C.

Forrás: Kingsman

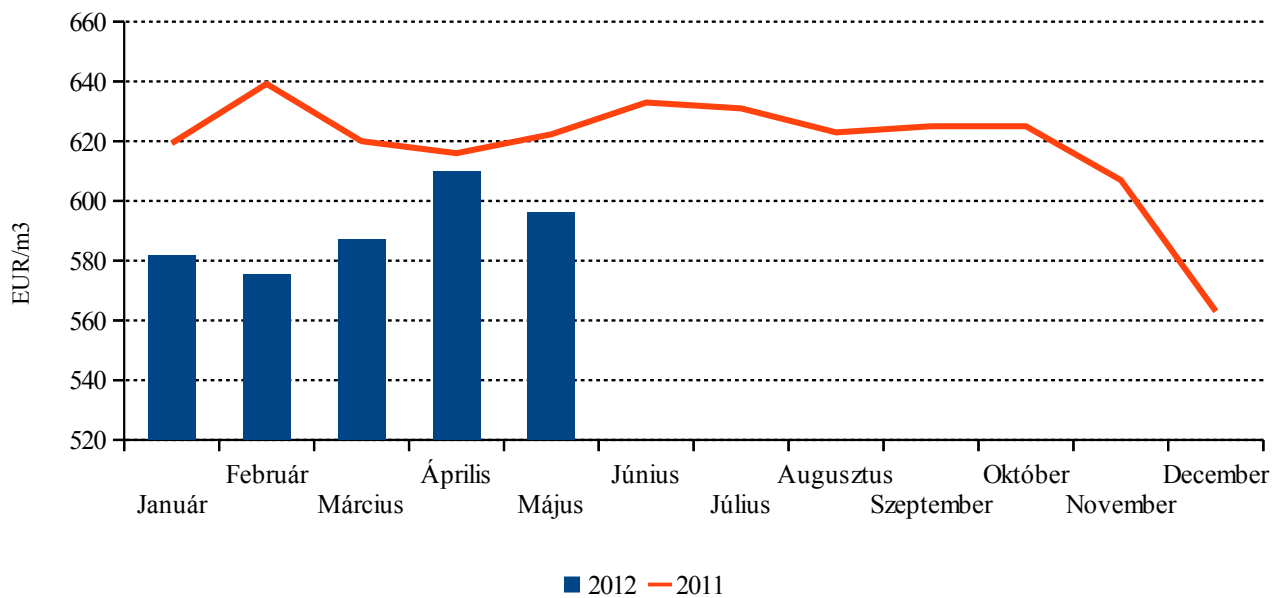
15. ábra: Az ásványolaj ára

Megjegyzés: IPE Brent ásványolaj jegyzése a londoni árutőzsdén.

Forrás: HGCA

16. ábra: A bioetanol ára

Megjegyzés: 92-96% alkoholtartalom, nyugat-európai kikötők FOB T2.

Forrás: F.O.Licht

